

MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISHDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN FOYDALANISHNING DOLZARBLIGI VA AHAMIYATI

Narzullayeva Ozoda Qahramon qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, assistent

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi buxgalteriya hisobi tizimini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida transformatsiyalash hamda bu orqali jahon maydoniga aniq va ishonchli ma'lumotlar bilan kirish, MHXS talablari asosida moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni tuzishning zaruriyati, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi 2020-yil 24- fevraldagi PQ-4611 qarori mamlakatimizda MHXS ni rivojlantirish uchun asosiy omil bo'lganligi haqida keltirib o'tiladi.

Kalit so'zlar: moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari, moliyaviy natijalar, milliy standartlar, foyda va zararlar, transformatsiyalash.

Annotation: In this article, the need to transform the accounting system of the Republic of Uzbekistan on the basis of international standards of financial reporting and thereby enter the world arena with accurate and reliable information, the need to prepare a report on financial results based on the requirements of the International Financial Reporting Standards, as well as the President of the Republic of Uzbekistan's "Financial Decision PQ-4611 of February 24, 2020 "On additional measures for the transition to international standards of reporting" is cited as the main factor for the development of MHXS in our country.

Key words: international standards of financial reporting, financial results, national standards, profits and losses, transformation.

Kirish

Butun dunyoda globallashuv va integratsiya jarayonlarining tobora jadallashib borayotganligi - xalqaro miqyosda belgilangan me'yorlar va standartlarga o'tish hamda ulardan foydalanishga bo'lgan talablarning kuchaytirilishiga zarurat tug'dirmoqda. Jahondagi turli sohalarda faoliyat olib borayotgan aksiyadorlik jamiyatlari, transmilliy korporatsiyalar va yirik kompaniyalar hozirda moliyaviy hisobotlarini xalqaro standartlariga (MHXS) muvofiq moliyaviy hisobotlarni ixtiyoriylik asosida tuzmoqda. Xususan bizning mamlakatimizda ham bu borada qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Bu bo'yicha bajariladigan ishlar esa albatta,

xalqaro maydonga barcha uchun tushunarli, aniq va shaffof tarzda tayyorlangan mahsulotlarni taqdim etishda asosiy vositachi bo'lib xizmat qiladi.

Mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlarning moliyaviy hisobotlarini MHXS ga asosan transformatsiyalash jarayonini tashkil etish hamda huquqiy jihatdan mustahkamlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori qabul qilindi. Ushbu qarorga ko'ra, 2021-yil 1-yanvardan boshlab aksiyadorlik jamiyatlari, tijorat banklari, yirik soliq to'lovchilar toifasiga kiruvchi korxonalar - MHXSGa muvofiq moliyaviy hisobotlarini tayyorlashi hamda bu sohada mutaxasislarni tayyorlash masalalarini xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish, bu orqali xorijiy investitsiyalarni jalb qilish² va boshqa masalalar bo'yicha vazifalar belgilab berilgan. Shuningdek, Moliya vazirligi tomonidan 2020-yil 12-oktabrda 92-sonli MHXS hujjatlarini davlat tiliga tarjima qilish va ularni ekspertizadan o'tkazishni tashkil qilish to'g'risida buyrug'iga binoan, 62 ta MHXS hujjatlari davlat tiliga tarjima qilindi.

Shuningdek, hozirda butun dunyoda iqtisodiyotning globallasuvi jarayonida turli mamlakatlar foydalana olishi uchun sifatli, taqqoslanadigan va ishonchli axborotlarni shakllantirish hamda yagona yondashuvni qabul qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu imkoniyatga esa faqat moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini (MHXS) qabul qilish va unga muvofiq holda hisobotlarni tuzish orqaligina erishishimiz mumkin. Shuningdek, ushbu standartlardan foydalanish orqali mamlakatimiz iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalar oqimini yanada ko'paytirishga erishishimiz mumkun.

Bizga ma'lumki, har qanday tashkilotning amalga oshirgan moliyaviy faoliyatining natijasi bu – uning moliyaviy hisobotlari hisoblanadi. Ya'ni, moliyaviy hisobot - ma'lum bir davr mobaynida amalga oshirilgan moliyaviy operatsiyalar haqidagi ma'lumotlar yig'indisi hisoblanadi. Ushbu ma'lumotlardan foydalanuvchilar uchun bunday hisobotlar albatta sodda biznes tilida, barcha uchun tushunarli hamda qaror qabul qilish uchun kerakli bo'lgan barcha ma'lumotlar aniq va shaffof tarzda ko'rsatilishi kerak. Aynan mana shu omillar MHXS dan foydalanish qanchalik darajada zarur ekanligini yana bir bora ko'rsatib bermoqda.

Shuningdek, xalqaro integratsiyalashuv jarayonida MHXS lardan foydalanish - xorijiy mamlakatlar moliyaviy holatini tushungan holda mamlakatimizga xorijiy

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi PQ-4611 "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" qarori.

investitsiyalarni jalb qilish imkonini beradi. Xususan, 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ham mamlakatimizda investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish, kelgusi besh yilda 120 milliard AQSh dollari, jumladan 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb etish ³choralari belgilab qo'yilgan.

Yuqorida aytilgan fikrlardan ko'rinib turibdiki, axborotdan foydalanuvchilarga moliyaviy holat to'g'risidagi ma'lumotlarni shaffof va ishonchli tarzda yetkazib berish - iqtisodiyotimiz rivojlanishi uchun asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili

Hozirgi kunda barcha mamlakatlar jahon maydoniga qadam qo'yishga hamda xorijiy investitsiyalarni o'z mamlakatlariga jalb qilishga xarakat qilmoqda. Shu munosabat bilan hozirgi kunda 150 dan ortiq mamlakatlar MHXS dan o'z moliyaviy holati haqida aniqroq va barcha uchun tushunarli bo'lgan ma'lumot taqdim etish uchun foydalanishmoqda.

Xususan, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent S.Tashnazarov doktorlik disertatsiyasida hisob va hisobotni xalqaro standartlar talablariga muvofiqlashtirish, shu asosda moliyaviy hisobotning dunyo miqyosida garmonizatsiyasiga erishish, ilg'or tajribalardan milliy darajada samarali foydalanish - barcha mamlakatlar uchun eng dolzarb masala ⁴ekanligi haqida o'rganish va tahlillar olib borgan.

Iqtisodchi olimlar A.A.Karimov, M.Rahimov, I.Qo'ziyevlar MHXS ga o'tishning istiqbollari⁵, A.Z.Avloqulov moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotlarni yuritish ⁶to'g'risida izlanishlar olib borishgan.

Iqtisodchilar Turayev va Boltayevalar pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida bevosita usuldan foydalangan holda tuzish tartibi va bu orqali investorlarning moliyaviy hisobotlarga ishonchlining oshishiga xizmat qilishiga erishilishi⁷ haqida tadqiqotlarni amalga oshirganlar.

³ 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi. PF-60 28.01.2022.

⁴ S.N.Tashnazarov. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida moliyaviy hisobotning nazariy va metodologik asoslarini takomillashtirish: Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) avtoreferati. T.: 2019. 74-bet.

⁵ A. Karimov, I. Qo'ziyev, M. Rahimov. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish: muammo va istiqbol "Xalqaro ilmiy moliya va hisob" jurnali. № 4, avgust, 2020 yil 3-bet.

⁶ Avloqulov A.Z. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy natijalar to'g'risidagi axborotlarni aks ettirish xususiyatlari. Raqamli iqtisodiyotga o'tish davrida buxgalteriya hisobi va auditni xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami. T.:2020. 243-bet.

⁷ Turayev A.N. va Boltayeva D.J. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni xalqaro standartlar asosida tuzishni takomillashtirish. "Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tish va xalqaro tajribani o'zbekistonda qo'llashning dolzarb masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy - amaliy anjuman maqolalar to'plami. T.:2022. 373-bet.

Iqtisodchi Xudayberdiyeva N.M. O'zbekiston Respublikasida budget hisobi va hisoboti tizimini rivojlantirishning zarurligi, davlat sektorida hisob va hisobot tizimini rivojlantirish bo'yicha xorij tajribasi, budget hisobi va hisoboti tizimini takomillashtirishda xalqaro standartlar talablaridan foydalanish, mamlakatimizda xalqaro standartlarni moslashtirish asosida budget hisobi va hisoboti tizimini takomillashtirish⁸ borasida o'rganishlar olib borgan.

Yana bir iqtisodchi Axmadoxunova A.X. global iqtisodiyotning global buxgalteriya siyosatini qabul qilish va uyg'unlashtirish holati, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tish va mamlakatning buxgalteriya siyosatida yangi sahifani ochish maqsadga muvofiqligining ustuvor ahamiyat kasb etishi⁹ haqida izlanishlar olib borgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolada moliyaviy hisobotning xalqaro standartlaridan foydalanishning ahamiyati va zarurligi bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlarning ishlari o'rganildi va tahlil qilindi. Tahlil jarayonida kuzatish, tahlil qilish usullaridan hamda rasm va jadvallardan foydalanildi. Shuningdek, bu sohada amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar va bunda amalga oshirilishi lozim bo'lgan ishlar haqida taklif va xulosalar keltirib o'tilgan.

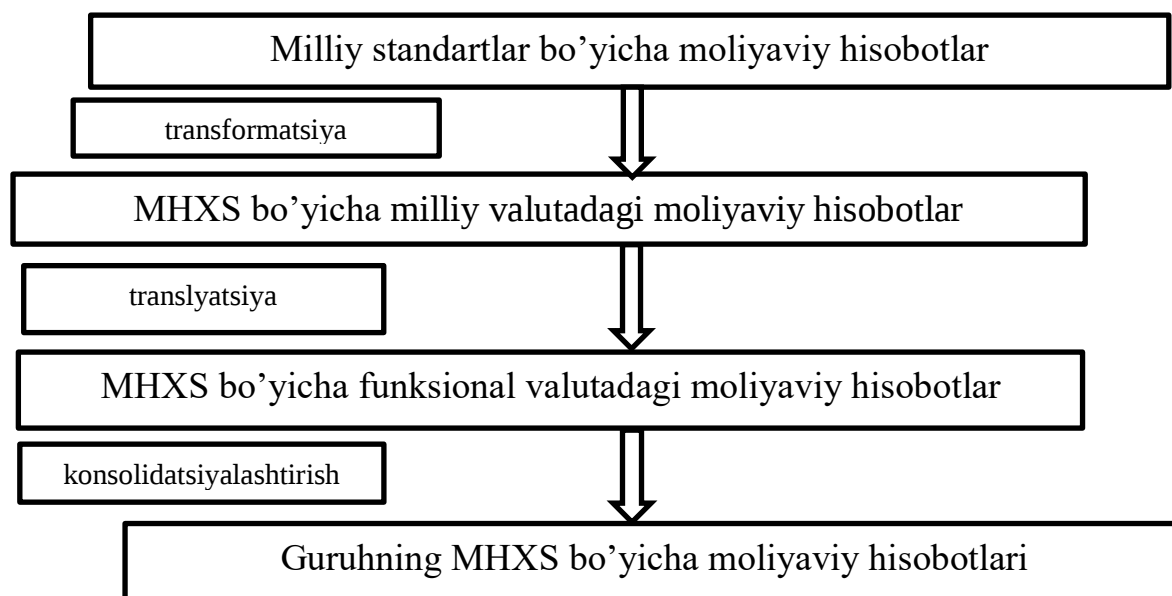
Tahlil va natijalar muhokamasi

Iqtisodiyotimizni yanada modernizatsiyalash jarayonida xalqaro sarmoyadorlar va kreditorlar, xalqaro moliya institutlari, xalqaro menejerlar va biznesda o'z faoliyatini amalga oshirayotgan vakillarni ishonchli va tezkor moliyaviy axborotlar bilan ta'minlash eng dolzarb masala sifatida qaralmoqda. Asosan hozirgi kunda moliyaviy hisobotdan foydalanuvchilar orasida investorlar muhim rol o'ynamoqda. Ularning asosiy maqsadi yanada ko'proq dividend va kapitallarni ko'paytirish orqali daromad olish hisoblanadi. Shu sababdan ham ular nafaqat mavjud vaziyat haqida ma'lumotni, balki tashkilotning kelajakda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan imkoniyatlari va risklari haqida ham qiziqishadi. Moliyaviy hisobotning maqsadi ham amaliy jihatdan tashkilot uchun samarali bo'lgan va keng ko'lamli foydalanuvchilar uchun foydali bo'lgan moliyaviy holat, tashkilot faoliyatining natijalari to'g'risida ma'lumot berish hisoblanadi.

⁸ Xudayberdiyeva N.M. Xalqaro standartlarni moslashtirish asosida budget hisobi va hisoboti tizimini takomillashtirish chora tadbirlari. "Tafakkur manzili" jurnali. 2022. 219-bet.

⁹ Axmadoxunova A.X. O'zbekiston iqtisodiyotni rivojlantirishda xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tishning roli va ahamiyati. "Scientific progress" jurnali. № 2, 2021 257-bet.

Shu munosabat bilan ham MHXS larini buxgalteriya hisobi milliy standartlariga transformatsiya qilish va buning asosida bu hisobotdan foydalanuvchilarga axborotdan foydalanishda qulayliklar yaratish maqsadida salmoqli ishlar amalga oshirilmoqda. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq buxgalteriya hisobotlari shaklini o'zgartirishning umumiy ma'nosi O'zbeiston Respublikasi qoidalariga muvofiq tuzilgan hisobotlar bilan ularni MHXSga muvofiq tuzilgan hisobotlar deb e'tirof etish imkonini beruvchi tuzatishlarni amalga oshirishdan iborat. Hozirgi vaqtda buxgalteriya hisobotlari shaklini o'zgartirishning nazariy asosi ishlab chiqilgan bo'lib, u shuni nazarda tutadiki, transformatsiya amalda kompaniyalar guruhining konsolidatsiyalashtirilgan moliyaviy hisobotlarini tuzishdagi birinchi bosqich hisoblanadi¹⁰. Buni quyidagi rasm orqali tasvirlashimiz mumkun (1-rasm):

1-rasm. Hisobotlar shaklini o'zgartirish bosqichining konsolidatsiyalashtirilgan moliyaviy hisobotlarini tuzish jarayonidagi o'rni. (Ergasheva, 2019)

Hozirgi kunda deyarli barcha mamlakatlar MHXS lardan foydalanib kelmoqda. Bu standartlar turli xil milliy hisob tizimiga ega bo'lgan mamlakatlarda qo'llanilishi sababli ular tarkibiy tuzilishi bo'yicha ham barcha uchun bir xil bo'lishi kerak. Hozirgi kunda xalqaro standartlar tarkibi bo'yicha uch qismdan iborat. Birinchi qism – kirish, ikkinchi qism – hisob obyektining tavsifi, uchinchi qism – buxgalteriya hisobi standarti (xulosasi) deb ataladi.

¹⁰ Sh.T. Ergasheva, A.K. Ibragimov, N.K. Rizayev, I.R. Ibragimova. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. T.:2019. 210-bet.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tashkilotlar moliyaviy holat to'g'risidagi hisobot, jami daromadlar to'g'risidagi hisobot, pul oqimlari to'g'risidagi hisobot, xususi kapital to'g'risidagi hisobotlarni tuzishi talab etiladi. Ulardan moliyaviy holat to'g'risidagi hisobot quyidagi ko'rinishda tuzilishi lozim¹¹ (1-jadval):

1-jadval

Moliyaviy holat to'g'risidagi hisobot (ming so'mlarida)

	Ilova	31- dekabr 20X3 yil	31- dekabr 20X2 yil	31- dekabr 20X1 yil
AKTIVLAR				
Joriy aktivlar				
Pul mablag'lari va ekvivalentlari	5			
Qisqa muddatli investitsiyalar	6			
Olinadigan va boshqa hisobvaraqlar	7			
Berilgan bo'naklar	8			
Soliq va majburiy to'lovlar bo'yicha bo'naklar	9			
Tovar moddiy zaxiralar	10			
Jami joriy aktivlar				
Uzoq muddatli aktivlar				
Asosiy vositalar	11			
Gudvill				
Nomoddiy aktivlar				
Jami uzoq muddatli aktivlar				
JAMI AKTIVLAR				
MAJBURIYATLAR				
Qisqa muddatli majburiyatlar				
Mol yetkazib beruvchilarga qarzlar	14			
Moliyaviy ijara bo'yicha majburiyatlar	15			
Soliq bo'yicha qarzдорlik	16			
Budjetdan tashqari to'lovlar	17			
Olingan bo'naklar	18			
Xodimlar bilan hisob-kitoblar	19			
Jami qisqa muddatli majburiyatlar				
Uzoq muddatli majburiyatlar				

¹¹ Norbekov D.E., To'rayev A.N., Rahmonov Sh.Sh. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. T.:2019. 295-bet.

Moliyaviy ijara bo'yicha majburiyatlar	15			
Jami uzoq muddatli majburiyatlar				
KAPITAL				
Aksionerlik kapitali	20			
Qo'shilgan va zaxira kapitali	21			
Taqsimlanmagan foyda	22			
Jami capital				
JAMI PASSIV				

Boshqaruv raisi

Bosh hisobchi

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki, aktivlar va majburiyatlar joriy va uzoq muddatliga bo'lib ko'rsatilgan. Lekin, MHXS kompaniyalardan aktivlarni joriy va uzoq muddatliga bo'lishni talab qilmaydi. Shunday bo'lsada, kompaniyalar muomalalarning xarakteriga qarab aktivlar va majburiyatlarni joriy va uzoq muddatlilarga bo'lib ko'rsatishlari maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Albatta, hozirgi kunda mamlakatimizda moliyaviy hisobotlarni tuzishda xalqaro va milliy standartlar qoidalarida bir qancha farqlar mavjud. Bu esa o'z navbatida moliyaviy hisobotlarni xalqaro standartlar asosida tuzishda bir necha muammolarni yuzaga keltirishi mumkin. Bu muammolarni bartaraf etishda fikrimizcha, moliyaviy hisobotlarni tuzish jarayonida uzluksizlik, hisoblash, taqqoslanuvchanlik va o'z vaqtidalik kabi buxgalteriya hisobi prinsiplariga e'tibor qaratish va ularni o'z o'rnida to'g'ri qo'llash zarur.

Xalqaro standartlar talablariga javob beradigan moliyaviy hisobot taqdim etish uchun tashkilot schetlar rejasi bo'yicha buxgalteriya hisoboti tuzatish kiritilgan barcha ma'lumotlarni MHXS bo'yicha taklif etilayotgan buxgalteriya hisobi schetlariga o'tkazish lozim. Bu qayta tasniflash quyidagi vazifalarni hal etishga imkon beradi: MHXSga muvofiq yuritiladigan buxgalteriya hisobi schetlari bo'yicha boshlang'ich saldoni hisobga olgan holda boshqa moliyaviy hisobot shakllantirish va buxgalteriya balansi tuzish, shuningdek, xalqaro standartlar talablariga muvofiq barcha zaruriy tahliliy axborotlar olish¹².

Xulosa

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari - buxgalterlik standartlarini ishlab chiquvchi organlari hali tuzilmagan yoki standartlarni ishlab chiqishga resurslari

¹² Muzrapova Sh.S. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish tartibi. "Tafakkur manzili" jurnali. Vol.16, no 3. 2022, 225-bet.

yetarli bo'lmagan rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ham juda foydalidir. Chunki moliyaviy hisobotlarni tashqi foydalanuvchilarga taqdim etishda moliyaviy hisobotlarni ishlab chiqish o'ziga yarasha xarajatlarni talab qiladi. Barcha uchun tushunarli va umumiy biznes tiliga ega bo'lgan xalqaro moliyaviy hisobot standartlaridan foydalanish esa albatta bu kabi muammolarning oldini olishga imkon beradi.

Mamlakatimizda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini joriy qilish bo'yicha to'plangan nazariy va amaliy ko'nikmalar hamda tahliliy ma'lumotlardan foydalanib quyidagi takliflarni keltirishimiz mumkun:

avvalo, moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlaridan foydalanish orqali moliyaviy tahlil ko'rsatkichlarini ma'lumotdan tashqi foydalanuvchilarga xususan, investorlarga yagona umumlashgan hisobotlarga ilova tarzida kiritib borish zarur. Bu orqali faoliyat rentabelligini aniq ko'ra olish imkoniyati yanada ortadi;

ta'lim va amaliyot integratsiyasiga alohida e'tibor qaratish lozim. Negaki ushbu standartlar barcha mamlakatlarda asta sekinlik bilan joriy etilayotganligi sababli ushbu soha mutaxasislari sifatida talabalarni ayta olamiz. Ya'ni, bu kadrlarni MHXS bo'yicha yuqori bilim va malakaga ega bo'lib shakllanishi uchun tashkilotlarda stajirovkalarni tashkil etish maqsadga muvofiqdir;

MHXS lardan foydalanish uchun faol fond va valuta bozori ham rivojlangan bo'lishi lozim. Aholida ushbu soha bo'yicha ko'nikmalarni rivojlantirish zarur. Bu orqali xorijiy investorlar sarmoya kiritishi uchun ishtiyoq paydo bo'lishiga erishishimiz mumkun.

Xulosa qilib aytganda, mamlakatimiz globallashuv sharoitida xalqaro hisob siyosatini yuritish va standartlarini qabul qilish bugungi kun talabi hisoblanadi. Zero hisob siyosati va shaffofligi har qanday axborot foydalanuvchiga tushunarli va ma'lumot taqdim etiluvchiga ya'ni potensial investorga malakali, moliyaviy qarorlar qabul qilish imkonini yaratadi. Bu orqali biz mamlakatimizga xorijiy investitsiyalar oqimini ko'paytirishga erishishimiz mumkun bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi PQ-4611 "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" qarori.
2. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi. PF-60 28.01.2022.

3. S.N.Tashnazarov. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida moliyaviy hisobotning nazariy va metodologik asoslarini takomillashtirish: Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc) avtoreferati. T.: 2019. 74-bet.
4. A. Karimov, I. Qo'ziyev, M. Rahimov. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish: muammo va istiqbol "Xalqaro ilmiy moliya va hisob" jurnali. № 4, avgust, 2020 yil 3-bet.
5. Avloqulov A.Z. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy natijalar to'g'risidagi axborotlarni aks ettirish xususiyatlari. Raqamli iqtisodiyotga o'tish davrida buxgalteriya hisobi va auditni xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari to'plami. T.:2020. 243-bet.
6. Turayev A.N. va Boltayeva D.J. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobotni xalqaro standartlar asosida tuzishni takomillashtirish. "Xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tish va xalqaro tajribani o'zbekistonda qo'llashning dolzarb masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy - amaliy anjuman maqolalar to'plami. T.:2022. 373-bet.
7. Xudayberdiyeva N.M. Xalqaro standartlarni moslashtirish asosida budjet hisobi va hisoboti tizimini takomillashtirish chora tadbirlari. "Tafakkur manzili" jurnali. 2022. 219-bet.
8. Axmadoxunova A.X. O'zbekiston iqtisodiyotni rivojlantirishda xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga o'tishning roli va ahamiyati. "Scientific progress" jurnali. № 2, 2021 257-bet.
9. Sh.T. Ergasheva, A.K. Ibragimov, N.K. Rizayev, I.R. Ibragimova. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. T.:2019. 210-bet.
10. Norbekov D.E., To'rayev A.N., Rahmonov Sh.Sh. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. T.:2019. 295-bet.
11. Muzrapova Sh.S. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish tartibi. "Tafakkur manzili" jurnali. Vol.16, no 3. 2022, 225-bet.